

Нащадок князя Острозького – супротивник і союзник Богдана Хмельницького

Ведучий рубрики
Микола МАНЬКО, ди-
ректор Державного іс-
торико-культурного за-
повідника Острога

Чотири століття тому – 3 травня 1620 р. – народився князь Богуслав Радзивілл – правнук князя Василя-Костянтина Острозького, останній нащадок чоловічої статі від шлюбу його доньки Катерини з великим гетьманом литовським Христофором (Криштофом) Радзивіллом на прізвисько Перун.

Кілька десятиліть князь Богуслав був у центрі подій великої європейської політики свого часу – як очільник протестантського табору у Речі Посполитій і сил, що боролися за повне незалежнення Великого князівства Литовського від Польського королівства під протекторатом протестантських королів Швеції. Тож гетьманом Війська Запорозького Іван Мазепа у боротьбі проти московської гегемонії мав в особі князя Богуслава Радзивілла своєрідного предтечу. Недаремно і сучасні князю польські політичні письменники, і пізніші історики ставилися до ролі князя Богуслава в

історії приблизно так, як їх великоросійські колеги до нашого гетьмана.

Князь Богуслав був сином віленського каштеляна Януша Радзивілла (онука князя Острозького) і берлінської принцеси Єлизавети-Софії Бранденбурзької. Головними його володіннями були міста Бірж, Невель, Слуцьк і низка інших маєтностей у Литві та Білорусі. Як командувач королівської гвардії, князь Радзивілл брав участь у війні з козаками Богдана Хмельницького, пізніше – із московськими військами. Коли у війну проти Речі Посполитої вступила Швеція, її військо зайняло низку польських земель, зокрема, столичні міста Варшаву та Краків (знаменитий у літературі «Потоп» 1656 – 1660-х рр.). Князь Богуслав разом зі своїм двоюрідним братом Янушем вступили в переговори із шведським королем Карлом X Густавом. Переговори були спрямовані на вихід Великого князівства Литовського зі складу Речі Посполитої. Литовські магнати на чолі з князями Радзивіллами уклали зі шведським королем Кейданську унію 1655 р., яка проголосила кінець кльквіковому поль-

сько-литовському союзу. А наступного року представники Богуслава Радзивілла уклали союзний військовий договір із Бранденбургом, Швецією, Семиграддям та Військом Запорізьким про спільну боротьбу проти Польщі. Так Богуслав Радзивілл із супротивника став союзником Богдана Хмельницького. Сам князь Богуслав отримав звання шведського фельдмаршала. Успієч угоді в Переяславі московській війська підтримали не українських козаків та їхніх союзників, а Польщу.

Після поразок семиградських (угорських) військ 1657 р. і виводу з Польщі шведських збройних сил Богуслав Радзивілл прийшов на службу до свого двоюрідного брата по матері правителя Бранденбурга зі столицею у Берліні Фрідріха Вільгельма Гогенцоллерна. Він отримав від нього посаду генерал-губернатора Східної Пруссії зі столицею в Кенігсберзі. Фрідріх Вільгельм, прозваний сучасниками і нащадками «Великим курфюрстом», незалежний Східну Пруссію від польської зверхності і став основоположником могутності об'єднаної

Бранденбурзько-Пруссійської держави – майбутнього дуже войовничого Королівства Пруссія. Нащадок князя Острозького був вірним співробітником і помічником свого брата, завдяки якому зберіг недоторканими свої володіння у Речі Посполитій і навіть претендував на її королівський престол.

Богуслав Радзивілл помер в останній день 1669 р. Від шлюбу зі своєю двоюрідною сестрою Анною-Марією Радзивілл він мав єдину доньку Людовіку-Кароліну (правнучку князя Василя-Костянтина). Дружина (за другим шлюбом) одного з правлячих німецьких князів із баварської династії Вітельсбахів, вона через свою доньку і внучку стала прабабусею першого баварського короля (з 1806 р.) Максиміліана I і предком ряду монархів Європи XIX – XXI ст. ■